

СНН

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ.

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

Пешта, 1838–1849.

Будимпешта, 15. фебруар 2007.

Нова серија, г. XVII, бр. 7

Arcus – пети народносни позоришни сусрети

Фото: ИВАН ЈАКШИЋ

„Професионалцу” две награде

Новосентиванци о овогодишњим плановима

И Самоуправа Срба у Новом Сентивану одржала је своје прво овогодишње заседање.

Седницом, одржаној 2. фебруара текуће године, председавала је Јелена Марковљев-Веселинов, председница месне српске мањинске самоуправе, а чланови бираног тела Срба у Новом Сентивану у првој тачци дневног реда размотрили су буџет за 2007. Финансијска помоћ, обезбеђена из централног буџета, већ сада сматра се недовољном па баш зато, Сентиванци ће настојати да свој новчани фонд допуне конкурсним средствима.

То ће бити потребно између осталог и зато, јер су одредили смернице плана рада за 2007. годину у којој су место добили разни програми: од прослава црквених празника, празновања Дана села, приређивања књижевних вечери, потпомагања дејчјих кампова итд... Поред тога, у плану је и једно поклоничко путовање које се прошле године, због објективних разлога, није остварило: ради се о похођењу древној престо-

ници Срба у Мађарској, Сентандреји а пошто су се трошкови путовања у односу на прошлу годину повисили, бирано тело Срба се нада да ће за поклонички програм наћи спонзоре.

Спонзори би добро дошли и при реконструкцији месне српске православне цркве! За сада, обнова месног српског православног храма је само сан, међутим, Срби у Новом Сентивану су одлучни да у скорој будућности покрену дотеривање кровне конструкције светиње. Тај циљ желе остварити заједничким снагама, укључујући разне организације и парохијане који су увек спремни да добровољним прилозима потпомажу обнову свог светог храма.

И у „Разном“ говорило се о актуелностима које се тичу новосентиванских Срба а на крају заседања чланови месне српске мањинске самоуправе су се договорили да ће следећу седницу бираног тела Срба у овом насељу одржати негде у априлу текуће године.

Предраг Мандић

Српско-румунски бал у Чанаду

У организацији месних мањинских самоуправа Срба и Румуна, у Чанаду је 3. фебруара одржан заједнички српско-румунски бал.

Својеврсно дружење, у облику забаве, покренуто је пре неколико година а традиционално весеље је и ове године у великом броју окупило мештане српске и румунске националности. Сто тридесет људи се одазвало позиву организатора и сви су они били задовољни сервираном храном, одличном музиком, песмом за коју се побринуо позвани оркестар из Румуније. Музички састав из суседне земље подједнако је свирао и румунске и српске хитове којима су се, наравно, надовезали и мађарски фолклорни мотиви тако да је фешта представљала додатну потврду примерног живљења, суживота Румуна, Срба и Мађара у овом поморишком насељу.

Веселење је трајало до дубоко у ноћ, а ту и тамо присутни су разговарали и о предстојећим програмима, плановима. Примера ради, говорило се о улепшавању гробља, обнови забавишне зграде због којих радова су деца, привремено, пребачена у Српско-румунски клуб. Тамо се од-

вијају забавишна занимања, а чим се приведу крају реконструкциони послови, малишани ће се вратити у свој други дом, а у већ поменутом клубу моћи ће се наставити уобичајени живот.

Будући да режијске трошкове већ споменутог установе заједнички, неизменично носе српска, односно румунска мањинска самоуправа, ове године бирано тело Срба у Чанаду ће морати удовољити обавезама исплата режија.

Иначе, током балског весеља постигнут је и договор представника месних мањинских самоуправа да се ускоро поново сретну и заседну: у оквиру заједничког заседања, бирана тела српске и румунске мањине размотриће актуелне проблеме који се тичу Срба и Румуна у Чанаду.

П. М.

На балу у Чанаду забављало се око 130 гостију

Са скупштинског заседања КУД-а „Банат“ У нове победе са новим члановима

Културно-уметничко друштво „Банат“ у Десци за собом је оставило успешну 2006. годину а од ове текуће очекује се сличан резултат ако не и више – између осталог, и то се чуло на скупштинском заседању нашег најстаријег и најтрофејнијег фолклорног ансамбла у Мађарској који је 8. фебруара одржао своју редовну, годишњу седницу.

Форумом је председавао председник, уједно уметнички руководиолац друштва Кристифор Брцан који је на самом почетку скупштине поднео извештај о прошлогодишњем раду ансамбла. Он је подвукао да је током 2006. било мање наступа у односу на претходне године, но, то се може образложити чињеницом да су се бројне манифестације у околини, на које „Банат“ обично добија позиве, истовремено одржавале па баш зато, фолклораши су физички били спречени да у исто време наступају на чак 3-4 места. Иначе, и прошлогодишњи учинак нашег

српског фолклора чији ће домаћин ове године бити Врбас!

Припреме за још једно европско надметање већ су отпочеле и сигурно би, после такмичења које окупља најбоље српске ансамбле из целе Европе, добро дошла једна летња турнеја... Где и када, до избора још није дошло, међутим, и на поменута питања у скорој будућности биће одговора...

Наравно, до реализације разних наступа, удовољавања многобројним позивима не би се дошло да није додатних средстава, добивених путем конкурса. Кристифор Брцан је посебно истакао своју захвалност што су многи 1% свог пореза препутили на рачун друштва па се тако прошле године скупило преко 400.000,- форинти! Осим тога, уродиле су плодом и бројне друге материјалне потражње од којих је председник ансамбла издвојио једну: док ранијих година код НЦА (Национални цивилни основни програм)

У КУД-у „Банат“ најважније одлуке се доносе гласањем чланова

најстаријег културно-уметничког друштва био је завидан – довољно је само споменути освојено злато на Европској смотри српског фолклора која је одржана у Бечу.

У наставку скупштинске седнице пажња је посвећена предстојећим програмима и плановима за 2007. Хитроноге играче и свирце већ 24. фебруара очекује један веома значајан наступ, на име, тога дана у Десци, у Спортској хали, одржаће се хуманитарни бал чији ће приход бити намењен обнови месне српске православне цркве. „Банат“ ће такође наступати у свечаном делу програма, штавише, девојке друштва ће продавати томболе а и остали чланови ансамбла учествоваће у реализацији хуманитарне приредбе.

У марту, друштво ће наступати на Сабору српске културе у Мађарској, будући да ће се након вишегодишње паузе, у трећем месецу 2007. приредити сусрет српских фолклорних група у Мађарској. Одмах затим, Дешчани планирају наступ и на априлском мањинском фолклорном фестивалу у Српском Ковину а у мају их очекује Европска смотра

нису прошли конкурси друштва, догле је 2006. „Банату“ одобрена финансијска подршка од 900.000,- форинти!

Свакако, ваља споменути и великодушност села које сваке године материјално потпомаже рад Културно-уметничког друштва „Банат“.

Све у свему, и на седници је подвучен значај конкурисања те прикупљања 1% пореза...

Што се тиче учлањења, примљено је девет нових чланова: два млада тамбураша и седам играча. Посебно радује чињеница да и музички састав посебан нагласак ставља на подмладак, на име, Јосип Будимчевић, члан Оркестра „Банат“ ће током марта отпочети стручан рад са младим тамбурашима.

У наставку скупштинског заседања, потом, доминирале су разне теме које се тичу рада и функционисања ансамбла, а седница је приведена крају констатацијом и одлучним одређењем чланова Културно-уметничког друштва „Банат“ да се максималним трудом, залагањем и радом дође до што бољих резултата.

П. М.

„Аркус” („Arcus”) – пети народносни позоришни сусрети

„Професионалцу” две награде

Ове године у будимпештанском позоришту „Талија” (Thália) и Позоришту лутака (Bábszínház), од 2. до 9. фебруара под новим именом „Аркус” („Arcus”), одржан је пети по реду народносни позоришни сусрет. На манифестацији се представило 15 мањинских уметничких радионица са 16 представа, на 11 језика. Српско позориште у Мађарској (које је 1992. године било један од иницијатора прве овакве театарске приредбе), 5. фебруара извело је представу „Професионалац”, Душана Ковачевића, у режији Радослава Златана Дорића и то на српском и мађарском језику. Одлуком стручног жирија, награда за најбољу мушку улогу на фестивалу припала је Милан Русу, док је најбољим редитељем проглашен Радослав Златан Дорић.

Комад је игран на позорници старог студија позоришта „Талија”, што можда и није био најбољи простор за овакав тип представе, јер је интересовање за њу било велико, а сала веома мала. Тим више што се зна да наш театар спада у најквалитетније мањинске театре у Мађарској, а неке његове представе далеко су превазишле уско (у бројчаном смислу) интересовање позоришне публике, која разуме српски језик.

То је управо и био један од разлога због којег је „Професионалац” преведен на мађарски, што је после култне представе „Срби граде кућу” већ други пут да се наше позориште одлучује на „дупли посао”. Одличне реакције публике доказале су да труд није био узалудан и да се вишедеценијско трајање једне од најпопуларнијих црних комедија у Србији, која се налази на репертоару сваке

Брачни и глумачки пар Јурковић–Ембер

озбиљније позоришне куће, успешно наставља и у нашој средини.

Овим поводом за краћи коментар у име организатора манифестације замолили смо председника Позоришног савета Јавне фондације за националне и етничке мањине, Перу Ластића:

– Мислим да је у односу на саме почетке постигнут веома велики напредак, јер су 1992. године први сусрет организовале само четири мањине, немачка, српска, хрватска и ромска. У цео пројекат покушали смо да унесемо више енергије него прошле године што је резултирало бољом посетом, а на основу наших података једну представу видело је најмање 150 људи, што смо трамо добрим резултатом. На иницијативу Српског позоришта у Мађарској да своју представу изведе на два језика

имали смо веома позитивне одјеке, а наш театар због тога је дошао у центар пажње целе манифестације.

У паузи између две представе директор Српског позоришта у Мађарској, Милан Рус поред осталог нам је рекао:

– До сада смо представу играли 7-8 пута на српском, а мађарску верзију пре фестивала извели смо два пута како би се мало уходала и сазрела. Људи су је одлично прихватили, прилазили су нам, честитали, понављали неке реченице,... Када

смо правили адаптацију представе намерно нисмо желели да оставимо излаз за онога који ће гледати мађарску верзију, да мисли да се то код нас није могло догодити, већ само у Србији. Ми у овом театру играмо представу која се итекако могла догодити у овој земљи, шта више догађа се... Свако је имао неког ко је о њему писао, ко га је пратио, итд. Ми то најбоље знамо, али 1992. године још увек нисмо знали.

Када радимо једну представу увек размишљамо из аспекта људи који овде живе, мога оца, мога покојног таста, свих тих организација, мањинских и других. Код сваке реченице размислили смо како би она у нашој средини могла да буде јака, добро изговорена и на одговарајући начин доживљена. Нисам био оптерећен чињеницом да су Луку Лабана играли највећи глумци из Србије, једино ми је било важно да се присетим свих оних догађања, пријатеља и очева који су били у тој ситуацији.

Цео позоришни занат сада је у великој кризи. Са једне стране рестрикције, а са друге, позориште нажалост у друштву нема место које је имало пре десет, двадесет година, када сам почео своју глумачку каријеру. Ми смо, наравно, део мађарског позоришног живота, али бисмо желели да будемо и део српске театарске сцене на чему константно радимо. Инфраструктурално се нажалост не развијамо у одговарајућој мери, али надам се да ће и до тога доћи и да ћемо најзад имати један пештански простор где ћемо моћи да одржавамо пробе и да радимо нормално.

С. М.

Помашка српска самоуправа

У наредне четири године са подмлађеним чланством

Једна од наших самоуправа која је у овом изборном циклусу доживела крупне персоналне промене јесте и српска самоуправа у Помазу. Нови председник, Драган Симић, који је на ово место изабран уместо др-а Ивана Голуба, дугогодишњег кључног човека наше мањинске организације, између осталог каже да изборни резултати одговарају претходно осмишљеној заједничкој концепцији освежавања и подмлађивања досадашњег састава.

На почетку изборног мандата самоуправа је крајем прошле године већ успела да одржи неколико традиционалних приредби, као што је нпр. обележавање 150-е годишњице рођења Николе Тесле, а у сарадњи са црквеном општином, прослава Светог Николе, односно, Српска нова година.

Треба споменути и то да ће се у складу са могућностима учинити све како би се наставила сарадња са

побратимљеном општином Пале у Републици Српској, а има идеја и о организовању фолклорног фестивала у сарадњи са осталим мањинским самоуправама у граду. На градском нивоу настојаће да утичу на побољшање градске туристичке понуде, односно, да се у оквиру програма посета Сентандреји уврсти обилазак Помаза и његових знаменитости.

С обзиром да је за реализацију свих ових програма потребан новац и да изузев загарантоване државне помоћи у износу од 640 000 форинти у овом тренутку самоуправа не располаже другим материјалним изворима, руководство је затражило пријем у Градоначелничком уреду, како би надлежне органе информисало о актуелним проблемима и незавидној финансијској ситуацији у којој се налази не само српска, већ и остале мањинске самоуправе у граду.

С. М.

Монографија о Катарини Ивановић

У оквиру едиције „Жене у српској уметности”, у Србији је недавно објављена монографија о првој српској сликарки Катарини Ивановић. Аутори овог значајног дела, Мирослав Тимотијевић и Радмила Михаиловић, настојали су да у њега уврсте све радове наше чувене Стонобеограђанке, па чак и две слике које су на територији Мађарске откривене пре неколико година и још увек чекају на рестаурацију.

Иако није битно утицала на токове српског сликарства 19. века, јер је живела и стварала у Стоном Београду, Катарина Ивановић својим делима оставила је траг у српској култури као прва жена сликар. Рођена је 1811. године у Веспрему као ћерка грађевинског предузимача, и већ као дете показује сликарски дар, па је трговац Ђорђе Станковић шаље у Пешту у атеље Јожефа Пешког. Ту слика свој први „Аутопортрет” са стилским одликама раног бидермајера.

Године 1835. као ванредни студент уписује се на Бечку уметничку академију, јер у то време жене овој школи нису имале приступ. Мада није знала матерњи језик, Срби у Бечу је топло примају, а сликала је углавном жанр-композиције и мртве природе, дела која сведоче о њеној вештини и стилској оријентацији. Сима Милу-

тиновић Сарајлија јој 1837. посвећује спев „Тројесестарство”.

Катарина у Београд долази 1846. и остаје до краја 1947. Њене амбиције и нада да ће у земљи својих предака по наруџбини сликати велике историјске композиције, нису се испуниле. Израдила је међутим, извештан број портрета тада познатих личности, који спадају у најзначајнија остварења српског бидермајерског сликарства.

Из Београда Катарина Ивановић накратко одлази у Загреб, а затим се враћа у Стони Београд, где је живела и радила све до своје смрти. Школовала се дакле у Пешти, Бечу и Минхену, а усавршавала у Италији, Француској и Холандији. Њен опус броји 38 дела међу којима су аутопортрети, портрети, историјске композиције, жанр-сцене и религиозне слике. За почасног члана Српског научног друштва изабрана је 1876-е, а недуго затим 23 своја дела поклања Народном музеју у Београду. Катарина Ивановић преминула је у Стоном Београду, 1882. године.

Слике Катарине Ивановић откривене у Мађарској у ову монографију као посебан куриозитет унете су у последњем моменту. Како се очекује, њихова комплетна рестаурација биће обављена до краја ове године.

С. М.

Сегединско звоно поново звони

Ново црквено звоно

Свештеници Епархије будимске на свечаности освећења

У Сегедину је 9. фебруара уприличена пригодна црквена свечаност, наиме, сегедински Срби, након малтене сто година, поново имају своје црквено звоно.

Дуго су прижељкивали овај свечани тренутак Срби у граду на Тиси, а како и не би када је малтене читав један век прошао без тога да је црквено звоно сегединске српске православне цркве, саграђене крајем 18. века, иједанпут позвало своје вернике на богослужење. Деветог фебруара, међутим, куцнуо је час, куцнуо је дуго очекивани тренутак...

Ливени драгуљ, рад Миклоша Гомбоша, мајстора из Ербођана, огласио се...Освећење црквеног звона, тешког сто килограма, у порти древне светиње обавио је Његово Преосвештенство епископ будимски Господин Лукијан који је том приликом између осталог рекао следеће: „Генерације у Сегедину пролазе поред овог дивног храма и чуде се, шта је овим Србима да су направили овако диван храм и овако леп звоник а немају звона. Шта им је то требало када никада не чују позивни глас звона када је њихов празник, ни Божић, ни Ускрс, ни храмовна слава, нити радосни догађај. Никада не чују... Наше звоно, драги моји, замукло је јако давно, онда када су проговорили топови. Зна се зашто, то историчари добро знају – о томе је писано и говорено. Али су све ратне ране које смо ратове прошли, залечене – ово је преостала, једина и последња рана која је остала у Сегедину тих давних времена која да Бог да више никада да се не понове. И ево, захваљујући, пре свега, црквеном одбору на челу са протом Браниславом али и добрим хришћанима, данас имамо историјски тренутак који ће бити записан златним словима у Летопис сегединске парохије да се поново огласи ово звоно. Како велики немачки песник Гете каже: „Живе позива, мртве оглашава и невремена удаљава.“

Окончањем своје беседе, Преосвећени владика Лукијан је први чекићем ударио звоно које је се ве-

лелепно огласило на радост многобројних српских православних верника па и иноверних. Пресрећан због тога био је и протојереј Бранислав Галић, парох сегедински који се најпре речима захвалности обратио Преосвећеном владици, присутном свештенству и многобројним српским православним хришћанима из Сегедина, Сирига, Новог Сентивана, Деске а затим осврнуо и на историјат, тач-

Освећење је обавио епископ будимски Господин Лукијан

није прошлост постојања црквеног звона као посебног обележја Христове цркве: „Освећења звона скоро сто година није било. Као што смо то чули и у апостолу, Господ Бог је рекао оцу Авраму да направи две трубе и њима да оглашава славу Божју. Тако је било у Старом завету, међутим, када је настало хришћанство, хришћани су се тајно молили. Пре свега, у катакомбама. Касније, Христова вера постала је државна вера и један човек у Кампанији – ради се о римској провинцији – измислио је звоно. Он је лио прво звоно а то пада на IV век.“

Парох сегедински је, видно ганут, одао признање и свима онима који су својим прилозима у многоме допринели ливењу црквеног звона сегединског српског православном храма. Свим дародавцима, приложницима уручио је захвалнице а међу људима добре воље који су за племениту ствар обезбедили новчане прилоге налазили су се: Јованка Брцан, Мела Дорогин, Милица Недучин, Нада Недучин-Добози, Верица Крстин, Вера Варга, Јелена Фаркаш, Добрила Увалић, Ференц Бољош, Сегединска српска заједница, Локална самоуправа града Сегедина (могуће је да је неко случајно изостао из набрајања, зато се извињавам – речи аутора)...

Међу добитницима признања са својим супругом била је и госпођа Добрила Увалић која није крила своју ганутост, сузе-радоснице: „Када сам сазнала од о. Бранислава да се припрема звоно, најпре сам ја дала прилог а када сам код куће саопштила свом мужу израду звона, и он је био одлучан да се потпомаже ливење црквеног звона. Стално смо се молили Богу да доживимо и дочекамо крај радова над звоном и да оно зазвони. Сада се огласило и веома ми се допало. Видела сам у очима мужа сузе а и мени су нехотице кренуле из очију... Сада ми је пуно срце. Јер, ми ћемо сви отићи на онај други свет а ово ће да остане. Осим тога, ми смо одлучили да ћемо и у будуће ако затреба, помоћи сегединску српску православну цркву. Било да се ради о куповини новог тепиха или нечег другог, ми ћемо помоћи!“

Обећана помоћ можда ће бити потребна већ ускоро, наиме, протојереј Бранислав Галић је наговестио набавку још једног црквеног звона – можда ће се реализације ове за-

мисли остварити у року од годину, две...

У сваком случају освећено црквено звоно коштало је 1,5 милиона форинти и оно би требало да удовољи својој функцији у року од две недеље када ће се мајстор-електричар побринути да се звоно у будуће оглашава помоћу струје.

Све у свему, ливени драгуљ је постављен у торњу древне светиње... Многи су гануто гледали његов пут до торња а затим кренули у месни Српски клуб где је уприличен пријем. Дружење и добро расположење било је довољно да се забораве мале непријатности које је изазвала киша која, током прославе, ни у једном трену није хтела престати да пада.

Било како било, падавине нису поквариле добру вољу добрих људи који су већ наговестили да су спремни да потпомажу набавку још једног звона. Можда ће се тада, приликом освећења новог ливеног драгуља, и време смилovati па ће прослава протећи у знаку лепог сунчаног времена и молитвене речи на слободном, у порти српске православне цркве у Сегедину.

Предраг Мандић

Звоно је окитила Нада Недучин-Добози

Др Даница Петровић, директорка Музиколошког института САНУ

Како сачувати народно црквено појање?

Гошћа будимпештанских Срба недавно је била др Даница Петровић, директорка Музиколошког института САНУ, која се већ дуги низ година, поред осталог, бави и проучавањем српског црквеног појања. Она подсећа да је веома актуелно питање – како да се забележи и од пропадања и различитих страних утицаја сачува српско народно црквено појање – уочио још митрополит Стефан Стратимировић крајем XVIII века, а да га је детаљно образложио горњокарловачки епископ Евгеније Јовановић у писму упућеном митрополиту Јосифу Рајачићу 1847. године. Тридесетих година XIX века у појединим српским државама већ бива уведено и вишегласно хорско певање, што је захтевало постојање одговарајућег нотног материјала, односно одређеног броја хорских композиција, барем за литургију.

Каква је у томе била улога будимшког композитора Корнелије Станковића?

– Прве хармонизације српског народног црквеног појања писао је и у цркви изводио тек Корнелије Станковић, почев од 1855. године. Сличан процес је у руској цркви започет још половином XVII века, а окончан је током XVIII века, док се у Бугарској одвијао тек крајем XIX века.

Два основна облика бављења српским црквеним појањем у XIX и XX веку били су нотно записивање напева, праћено понекад занимљивим уводним текстовима историјског или аналитичког садржаја и трагање за неумским рукописима, проучавање најразличитијих историјских и музичких извора и успостављање континуитета српске црквене музике од средњег века до данас.

Нажалост, прве деценије XIX века су још увек биле време музичке неписмености међу Србима. Појединци су у школе уводили нотално певање, али је прави напредак учињен тек доласком младог, своје роду оданог Корнелија Станковића. На потребу да се нотама забележи црквено појање њега су упућивали Вукови следбеници у Бечу, затим руски посланик, прота Михаило Рајевски и српски патријарх Јосиф Рајачић. Том сложеном задатку Станковић је пришао са пуном професионалном и националном одговорношћу, а за собом је оставио три штампане књиге, седамнаест рукописних свезака црквених песама хармонизованих за четири гласа и педесетак листова једногласних записа карловачког појања.

Ко је наставио оно што је Корнелије Станковић започео?

– Срећом, Корнелијев рад је имао следбенике и међу свештеницима и међу лаицима, а крајем XIX и током XX века на бележењу црквеног појања радили су многобројни свештеници, професори и ученици Карловачке богословије, Сомборске препарандије, Српске велике гимназије у Новом Саду. Они су у Сремским Карловцима, Новом Саду, Сарајеву, Пакрацу, Осијеку, Сомбору,

своје записе штампали или су их једноставно умножавали за свакодневне практичне потребе.

У исто време Стеван Мокрањац је у Краљевини Србији с муком покушавао да се избори за штампање свога *Осмогласника* и искључивање из школске праксе сасвим непоузданих појачких зборника.

У периоду између два светска рата поједини од поменутих зналаца црквеног појања наставили су са радом на записивању црквеног појања, а придружили су им се и Барачки, Јоксимовић, Ђорђевић, Лера. После Другог светског рата овој поворци се, поред већ поменутих придружију епископ Стефан Ластавица и митрополит Дамаскин Грданички. Тако је обимна и вредна музичка баштина, која садржи и драгоцене примере такозваног „великог карловачког појања”, сачувана за будућност, упркос постепеном гашењу усменог предања, искључивању наставе црквеног појања у грађанским и његовог претражавања у богословским школама.

Да ли је приведен крају рад на бележењу црквених мелодија код Срба?

– Етномузиколошки рад на записивању обиља црквених мелодија углавном је до сада окончан. Данас је могуће наићи на поједине напеве или мање познате песме, али неких већих изненађења на терену по питању репертоара и разноврсности напева тешко да може бити.

Оно што пажљив истраживач може да примети, пре свега у женским манастирима у којима се појање боље и више негује, то је начин извођења, ритам, боја гласа. У мушким манастирима традиција је сачувана само захваљујући појединцима. Већих и значајних центара за негововање црквеног појања у последњих педесет година у српској цркви није било. Вероватно смо зато данас сведоци необичног и неочекиваног стања у нашој цркви да млади богослови и лаици са много елана усвајају грчку црквену музичку праксу, тражећи у њој аутентичну рановизантску традицију, а занемарују вишевековну традицију свога народа и своје цркве.

Колико су зборници црквеног појања данас доступни онима који га изводе?

– Упркос томе што је у више варијанти нотама забележено, српско народно црквено појање је у свом богатству и разноврсности углавном непознато, како богословима, тако и музичарима. У богословским школама појање се учи по записима Стевана Мокрањца, а други нотни зборници су већином недоступни и непознати. У музичким и општим школама међутим, црквено појање није присутно чак ни као појам. Иако је појање сасвим специфичан облик музичког усменог предања, оно у послератном периоду није привлачило ни пажњу етномузиколога. Винко Жганец је био један од малобројних који је, бавећи се фолклорном музичком традицијом југословенских народа, писао између оста-

лог и о српском црквеном певању. Академија наука Босне и Херцеговине основала је својевремено Одбор за проучавање црквене музичке баштине на југословенском простору, а као резултат рада тог Одбора објављен је један мањи зборник 1981. године.

Какво место у српској музикологији данас заузимају истраживања црквеног појања и записи који постоје?

– Захваљујући академику, композитору и музичком писцу Петру Коњовићу, у смутним годинама после Другог светског рата основан је у оквиру Српске академије наука и уметности Музиколошки Институт. Као први директор ове прве музиколошке научне институције у тадашњој Југославији, а и на Балкану, Коњовић је поставио основне истраживања усмеривши их на црквену музику, музички фолклор и општу музиколошку проблематику. Оно што није могао да учини на Музичкој академији у Београду учинио је у Српској академији наука. Његовом заслугом црквена музика је добила мало, повучено, али ипак значајно упориште. Близу четири века наше музичке прошлости спасено је од заборавља, име кир Стефана Србина нашло се у највећој музичкој енциклопедији света, осветљени су путеви развоја црквеног појања на Балкану, кроз драгоцене грчко-српске, српско-руске и руско-српске везе, дела кир Стефана, Николе и Исаје Србина снимљена су на грамофонске плоче, а композитори многобројних послератних генерација унели су у своја дела изузетне, доскора сасвим непознате напеве грчких и српских средњовековних музичара.

Најновије промене које потресају све поре друштвеног живота код нас, изазвале су бујицу наглих и личних и колективних преокрета. Окретање цркви и традицији било је код многих неочекивано брзо, па зато вероватно и страствено, али и површно. До вечитих истина до којих се долази трпљењем и стрпљењем, лествицама које познају и узлазни и силазни смер, многи су пожелели да стигну пречицом, не марећи и да залутају новим странпцима. Много је у томе силовитости, догматике крутости, нетрпљивости, а изнад свега незнања. И тако, уместо да ново време истраживањима вишевековног живота црквеног појања донесе свеже, полетне и самопрегорне трагаоце и де-

Др Даница Петровић

латеље, у различитим публикацијама читамо текстове пуне идеолошки обојене нетрпљивости, елементарног незнања, игнорисања дугогодишњег студиозног рада претходника, непоштовања историјских чињеница, методологије научног рада и полемисања.

Да ли ту фазу еуфоричности сматрате пролазном?

– Верујем да је ово време посуновраћених вредности само пролазна фаза и да ће одговорна научна истраживања наставити своје упорно трајање, барем колико и у оним претеклим временима, која нису била склона црквеној уметности. Питање је само како ће младе генерације у изобилу непроверених информација направити сопствену селекцију. У свим музичким, а и општим школама, историја музике се учи само по давно усвојеном моделу историје западноевропске музике. Историја византиске, старе руске и јужнословенске музике није нашла одговарајуће место у школским плановима и програмима. Иако припадамо култури која је створена на рубном подручју између Истока и Запада, култури у чијој су основи хришћанска православна вера и уметност кроз ту веру настала, ми или се отуђено окрећемо Западу, потпуно игноришући своје корене, или сасвим некритички супротстављамо ова два света, занемарујући давно осведочене културне и уметничке успоне западноевропске цивилизације. Превидимо чињеницу да су и наши најумнији преци у својим делима управо успели да пронађу склад између ова два света, која већ два миленијума одређују европску цивилизацију.

Д. Ј.

Песмом овенчани догађаји у Сантову (2)

Баладе о Родољубу и Аници

У животу, очито, постоје безвремене приче које се, с времена на време, понављају.

Да ли бисте могли претпоставити да се трагедија слична Шекспировој драми „Ромео и Јулија” догодила и у нашем окружењу? У бачком месту Сантову и данас се памти тужна легенда о Родољубу Лукићу и Аници Мандић Лукиној. Беше то крајем двадесетих година прошлог века. Сантовачки Срби су овај догађај упамтили овако: између наочитог

Родољуб Лукић и Аница Мандић

Родољуба и лепе Анице родила се страсна љубав. Родољуб је био Србин а Аница Шокица, тако, због верске разлике, њихова веза од самога почетка беше осуђена на неуспех. Несрећно заљубљени и очајни, не налазећи излаз из мучне ситуације, Родољуб и Аница одлучише да скрате своје младалачке јаде. Тако се у недељу, 14. априла 1929. године, догодила страшна трагедија. У бирцузу Ђуке Грошића вило се коло. Родољуб, тад, извади револвер. Зачу се прасак. Тешко рањена Аница није одмах издахнула. Родољуб је потом, у свом дворишту испод разгранатог ораха, извршио самоубиство.

На надгробном споменику, који су подигли ожалостњени родитељи Ева и Јоза, пише да је осамнаестогодишња Аница Мандић преминула 15. априла 1929. Близу, на свега неколико корака, налази се заједнички гроб седамнаестогодишњег Родољуба Лукића и његове мајке Марте Филипов.

Баладу о Родољубу и Аници написао је Матија Шишковић, српски земљорадник из Сантова. Она је била веома омиљена код сантовачких Срба. Овде наведена песма извођена је у Сантову почетком 1979. године. Певале су је Аница Грошић, рођена Андрић, Ковинка Патић, рођена Велић и Евица Чизмић, рођена Филаковић.

Песма о Родољубу и Аници

У њаду и девет стотина
Баши двадесет девета година,
Четрнајстог травња у пролеће
Догоди се велике несреће.
Баши увече, у недељу младу,
Ту Родољуб правио параду.
Кад је дошло око дванајст сати,
Он се лати Аницом играти,
Па јој каже: „Цуро моја бајна,
Сад се мора открит наша тајна.”
А Аница очи оборила,
Па овако њему говорила:
„Ради са мном шта је теби драго,
Кад не могу бити твоје благо.
Ја за љубав не жалим умрети,
Кад не могу твоја верна бити.
Свему тому крива ми је мати,
Што ми не да Српкињом се звати.”
Кад полаку стигну до прозора,
Па он вади свога леволвера,
Па јој пукне баши у срце живо,
Али за то ником не би криво,
Јер ни себе није жалио,
Млађан живот за њу жртвовао.
Смилуј нам се свемогући Боже!
Па он стиже у башту до ора’,
Па помисли: „Тако бити мора!
Све за љубав једне цуре младе
Што јој мати не да да с’ удаде,

Да с’ удаде за Србина млада,
Боже ја воља нама нека влада.”
Он се, млађан, на ор’ наслоњио,
Па овако себи говорио:

„Шта да живим кад драгане немам?
Боље да се, млађан, у гроб спремам.”
Диге руку и метне на груди
Да се више никад не пробуди.
Један пуцањ доста му је души,
А тело се на земљицу сруши.
Око њега љубичица плава,
Ту Родољуб мртав се одмара.

Балада о Родољубу и Аници певала се и у другим српским насељима у Мађарској. То потврђује и записана варијанта коју је у Сиригу (код Сегедина) 1973. године певала Милева Јованов, рођена Туцаков. Она се углавном подударала са оригиналом, али је уочљиво и скраћивање текста, а такође и допуна са другим стиховима. Замало исту варијанту (са стиховима у загради) певала је и Миладинка Шишковић, рођена Косталић из Сантова.

Четрнајстог травња у пролеће
Догоди се велике несреће.
То је било у недељу младу,
Кад Родољуб правио параду.
То је било од велике туге,
То се деси код бирташа Ђуке.
Банда свира, а музика јечи,
Игра Анка, све јој ђердан звечи.

„Ђукина мијана”, место трагедије

„Свирајте ми, пенгов ћу вам дати,
Да ја могу с Аницом играти!”
Па јој рече: „Цуро моја бајна,
Сад се мора открит наша тајна!”
А Аница очи оборила,
Па је њему тихо говорила:
„Ради са мном шта је теби драго,
Кад не могу бити твоје благо!
Свему томе крива моја мати,
Што ми не да Српкињом се звати!”
И полаку стигну до прозора,
(„Прави Србин ничег се не боји,
Он судбину својом вољом кроји.
Ил си моја ил ничија ниси,
Нек ми буду опростити гриси.”)
Он се лађе свога леволвера.
Те јој пуче међу прса бела:
„Сад се моја испунила жеља!”
И отиде у башту под ора’
„Како рекнем тако бити мора!
(Србин никад кукавица није,
Смрт му прети, он се на њу смије.)
Зашт’ да живим, кад драгане немам?
Боље да се млађан у гроб спремам!”
Један пуцањ доста му је души,
А тело се на земљицу сруши.
Мила мајко, сад рашири крила,
Па дочекај твога милог сина,
Кога нико видет више неће,
Увенуо, као мајско цвеће.
А под ором љубичица плава,
Ту Родољуб мртав се одмара.

Сантовачки Шокци су, разуме се, испевали своју песму о Аници и Родољубу. Разлика је приметна у приказу разлога трагедије али и међусобног односа двоје младих. Доносимо баладу Мише Јелића, пореклом из Сантова. (Хрватски календар, 1996.)

Смрт Анице Лукине

Четрнаестог травња у пролеће
Угаси се једно младо жиће.
Цило село тог се дана сића
Јел то била велика несрића.
То је било у недељу младу
Кад Родољуб правио параду.
Зла ћуд њега покварила јако,
Он се влада свагда наопако,
Зато њега цуре обилазу,
У његово друштво не долазу.
„Ал шта нећу моћи добит милом,
То ћу узет, браћо моја, силом.
Аница ће Српкињом се звати,
Или ће ју оплакиват мати!”
„Родољубе, ја тебе не вољим,
Остави ми, липо те мољим.
Ја не дајем своје обичаје,
Виру своју нико не продаје.
Ал се зато ти не срди на ме,
Срића нек ти сваки дан осване.”
Родољуба таке ричи смету,
Он смислио крваву освету.
Узме пиштољ и ш њиме опали –
Аницин се оплећак крвари.
„Јаој, Боже, шта злотвор уради,
Полако већ вене живот млади!”
„Збогом остај, моја мајко мила,
Ти си данас кћерку изгубила.
Немила ми рука уморила,
Као цвитац крај стазе сломила.
Збогом, дадо, збогом сестре, брате,
Нек вас сриће у животу прате.
Збогом момци, збогом друге моје,
Ја сад крећем у небеске дворе.
Носите ми мојем родном дому,
Дошло врме да легнем под слиме.
Ал је тешко умирати млада
Кад још имаш пуно жеља, нада!
Ој животе, ал си био кратак,
Брзо доио жалосни свршетак!”
У Сантову код Ђуке бирташа
Погинула липотица наша.
Тило сад јој у гробу почива,
Њега суза сваки дан заљива.

Драгомир Дујмов

ИЗ НАШЕ

ИСТОРИЈЕ (52)

Сукоби између браће

Вукан се очигледно није могао помирити с чињеницом да је на великожупански престо дошао његов млађи брат. Док је Немања био жив, он се повиновао очевој одлуци, али после Немањине смрти је врло брзо дошло до разилажења, а потом и до сукоба између браће. Први знаци њиховог раскида показали су се 1200. или 1201. године, када се Стефан развео од своје жене Јевдокије. Вукан је тада упутио прекоре брату, а бившу снаху је примио с великим почитањима. Јевдокија је преко Вуканове територије отишла у Драч а касније у Цариград.

До правог сукоба је дошло 1202. године, када се Вукан удружио са угарским краљем Емериком. У пролеће или лето те године угарски одреди су упали у Србију и протерали Стефана. За великог жупана је тада постављен Вукан. Иако нема података да је Вукан том приликом Емерику положио вазалску заклетву, угарски краљ је њихов однос тако схватио и у своју краљевску титулу, поред многих осталих, унео и назив „краљ Србије” што ће угарски владари користити све до 1918. године.

О краткотрајној Вукановој владавини једва се нешто зна. У једном савременом запису је забележено да је владао „српском земљом и зетском страном и поморским градовима и нишевским пределима”. Осим тог записа остале су само уопштене вести о борби међу браћом и страдању земље.

Не зна се тачно како се Стефан вратио у „отачаство своје”, али се јасно види да су и његове акције имале ширу спољнополитичку позадину. Босански бан Кулин, који је две деценије био вазал угарских краљева, због преврата у Србији се одметнуо од краља Емерика и напао Вукана. Вуканов положај су од напада бана Кулина знатно више уздрмала угарско-бугарска непријатељства. У питању су били некадашњи византијски градови у Поднављу које су Угри запосели а Бугари их сматрали својима. Бугарски цар Коломан је у лето 1203. када је Емерик био заузет ратом против Чешке, ојачао своју војску одредима Кумана, упао у спорне области и истовремено напао и опустошио Србију.

Коломанов поход није довео до уклањања Вукана са власти, али је, изгледа, створио услове који су Стефану омогућили да се почне борити за изгубљени престо. О појединостима те борбе се ништа не зна. Борбе су, вероватно, окончане крајем 1204. или у току 1205. Тада је обновљено стање које је својевремено установио Стефан Немања: Стефан је поново постао велики жупан и владар целе државе, а Вукан „вели кнез” са удеоном облашћу.

Предраг Степановић

ПИСМА

ИЗВЕСНОЈ

Узимала – давала

Док сам ти у претходна два-три јављања анализирао неке аспекте феномена званог „одрастање у револуцији која тече”, нисам ни слутио да сам због слободе коју сам себи дозволио, лако могао да будем туђин. Јер, тек сам јуче сазнао да је хрватски део брачног и ванбрачног потомства покојног ми председника Тита, заштитио његово име и потпис у Агенцији за заштиту интелектуалних права. Дакле, драга моја, пре него што ти падне на памет да неком производу, на пример пиву, детерџенту, чоколади, кожној јакни, цигаретама или новокалемљеној ружји пузавици даш име ТИТО – треба да имаш у виду да то нећеш смети све до 2016. године, ако не мислиш да одговараш пред законом за крађу интелектуалне својине (сам свевишњи ми је дошапнуо да ни у једном наслову не споменем дотичног).

Нове гранчице на Титовом породичном стаблу су овај потез оправдале, не финансијским, већ чисто емотивним разлозима. А и сама знаш да су на просторима бивше СФРЈ, емоције увек биле најприсутнија категорија. И то апсурда: испаде да га они воле више него што су га волели моји Шумадинци, а зна се да су га они волели највише на свету. Испало је да друг Тито више није највећи син свих јужнословенских народа и народности, него само отац и деда својих алавих потомака.

И, молим те лепо, где сам ту ја? Био сам Титов пионир, а сада немам права на њега. Мада... збуњивало ме је то мало: како сам ја био његов пионир, а он истовремено мој син? То ми нико до данас није објаснио.

Што се тиче потписа, није ми уопште жао. Има ли веће казне за западну браћу него да у Агенцији за заштиту интелектуалних права заштитију и ћирилицом потпис? Јесте да је малим словима и да делује мало неписмено, али то овде не игра никакву улогу. Ћирилицом је и квит! Кад смо већ код тога, кажу да су само толико успели да науче друга Тита, чије порекло и националност онда нису били важни, а сада се о томе навелико полемише. Додуше, ако се добро сећам, он није имао ни националност, јер то у његово време није ни постојало. Знало се само за „народе и народности”. А шта ако се фамилија досети да и њих заштити? Јер, ако је он сада њено интелектуално власништво, а народи и народности су били његово, ту је ствар прилично јасна. А коме ћемо онда несврстане?

Твој Драган

КУЛТУРА МАТИЦЕ

Слободану Грубачићу награда Радио Београда 2

Професору Филолошког факултета у Београду, др Слободану Грубачићу, 11. фебруара је у свечаној сали Радио Београда уручена једна од најзначајнијих српских књижевних награда – признање „Књига године” коју додељује Други програм РБ. Истакнути германиста и теоретичар књижевности добио је награду за дело „Александријски светлостик: тумачења књижевности од Александријске школе до постмодерне” у издању Издавачке књижарнице Зорана Стојановића из Сремских Карловаца и Новог Сада. Стојановићева издавачка кућа, иначе, већ трећи пут, преко аутора чије књиге штампа, индиректно добија ово признање.

У препуној сали Радио Београда, на свечаности уручења, одржан је минут ћутања у знак сећања на преминулог академика Николу Милошевића који је био члан жирија. Поздрављајући госте, Борђе Малавразић, главни и одговорни уредник Другог програма Радио Београда, предложио је да већ од 2008. године ова награда, која се додељује за књигу године у области теорије књижевности и уметности, естетике и филозофије, носи име Никола Милошевић. Милошевић је, објаснио је Малавразић, битно допринео да ово признање добије свој идентитет, и поставио високе критеријуме за њега.

Кустурици највише признање Француске у области културе

Француски министар културе Рено Донедије де Вабр уручио је 11. фебруара орден Витеза реда уметности и књижевности Емиру Кустурици, који тиме наставља траговима друга два велика

српска уметника који су оставили неизбрисив траг у француској и европској култури, Данила Киша и Владимира Величковића.

„Ово је највеће признање које Француска додељује у области културе, чиме је желела да изрази дивљење Кустурици. То је великан који у себи носи све оно што представља Европа – позитивне вредности, драму, трагедију. Он је уметник особите снаге и генијалности”, рекао је министар културе након уручивања ордена Кустурици. „Срећан сам што могу да вам уручим признање француске публике за ваше јединствено дело, вашу необуздану машту, изузетну лудост и разоран хумор који сте унели у европску и светску седму уметност, за дубоке везе које вас спајају са нашом земљом и за Европу културе за коју се заједно боримо и коју ви отеловљавате страшно и ватрено”, рекао је Вабр стављајући орден Кустурици.

Примајући признање Кустурица је објаснио да је у мало остао без ордена који му је био послат још пре четири месеца, и који је заборавио у коверти пре него што је напустио Београд. „Схватио сам да одлазим у Париз без ордена. Срећом, један пријатељ је зауставио авион и пронашао коверту”, рекао је Кустурица приликом примања награде, захваливши се министру и Тјерију Фрему, уметничком директору Канског фестивала, који се налазио у публици.

Против културне изолације

Издавачка кућа „Паидеја” из Београда крајем јануара обележила је петнаест година постојања, током којих је објавила укупно 350 наслова. Према речима директора „Паидеје” Петра Живадиновића, прва штампана књига носила је симболичан наслов „Писати”, а реч је о есејима Маргерит Дирас.

Узор „Паидеје” која, иначе, спада у једног од највећих издавача француске књижевности на простору бивше Југославије је „Галимар”, угледан француска издавачка кућа дуге традиције, која негује све литерарне жанрове.

...И

ТАЧКА

Вирус

Подмукли вирус се недавно увукао под кожу песника М, а сада му се изгледа оданде излази, па пробија ткиво и ствара црвене пликове и несносан свраб, понаша се као неодлучна љубавница која те оставља, па се поново враћа, и при том лупа вратима док се не расклиматају скроз, најглупље живо биће на свету – помисли озлојеђени песник – не може да живи без тебе, а уништава те, растура организам који га храни, незвани гост који ти преуређује кућу, а затим се спотиче о табурет, заслужује само равнодушни презир, али успева да закупи сву твоју пажњу, не да ти да не мислиш на њега у сваком тренутку, и не дао ти Бог да једнога дана постане најважније биће у твојем животу.

◆

Књига жалби

Књига жалби у најотменијем ресторану у граду Б, куда редовно залазе сви градски оци, успешни бизнисмени и чувени градски уметници, увек је препуна примедба и приговора, мада је кухиња одлична, а послуга крајње професионална и љубазна, и шеф ресторана често пада у очајање не знајући како више да угоди својим префињеним гостима – који се, упркос писменим приговорима, увек изнова враћају – и не схвата да је све то само део градског фолклора, начин да се неко уздигне на друштвеној ранг-листи, или просто жеља да се о њему сачува писани траг у једном чувеном ресторану.

Милан Степанов

МАТИЦА НА ДЛАНУ**Наставак (још увек) следи**

У Србији су на шест биралишта, због неких мањих неправилности, поновљени избори, чији резултат ни најмање није утицао на већ познат распоред снага. Поновљени избори, међутим, били су формална препрека за формирање нове Скупштине. За српски парламент, дакле, више нема зиме. Чак је најављена и конститутивна седница! Једино што због Владе, која никако да се састави, ни парламент неће моћи да ради, али кад је то за Србе, па још посланике, био проблем?

Српски председник Борис Тадић обавио је први круг консултација са странкама које су ушле у парламент. Право је чудо да су радикали уопште пристали на разговор, којег фактички није ни било, јер су му рекли да они са њим немају о чему да разговарају?! Г17 и ЛДП су изјавили да се слажу са свим што каже Демократска странка, тј. да Божидар Ђелић буде мандатар, док је Коштуничин ДСС дошао с платформом у стилу: „Прво ћемо о томе, а касније ћемо донети још и економску платформу, па ћемо онда почети да разговарамо.“

Дакле, тек предстоје прави разговори. Једино што време, које Србија у овом тренутку нема, неумитно протиче.

Радикали су, дакле, сами себе отписали, мале странке су стале под шињел Демократске странке, док кључ за решење проблема и даље држи Коштуница. Једина непознаница је то да ли ДСС још увек разматра опцију формирања

владе са радикалима, што звучи скандалозно, али не и немогуће.

За све је „крив“ неповољан стицај околности, јер у Србији имамо два процеса који теку паралелно: ужурбани разговор о Косову, и поред тога, формирање владе. Србија је од међународне заједнице добила још недељу дана да би се конституисао парламент и потврдили преговарачи које Албанија чекају на преговорима у Бечу, али је неопходно да земља има и једну кредибилну, сигурну владу, која може као озбиљан преговарач да усмерава те преговоре. Занимљиво је да Косово у исто време и успорава и убрзава преговоре о формирању владе. Успорава зато што различите страначке приступе косовском проблему треба усагласити, а убрзава јер међународна заједница намеће свој темпо решавања статуса Косова. Свет неће да нас чека, и мада звучи као теорија завере није невероватно да је Ахтисари темпирао баш овај тренутак у којем српска неслога иде у прилог албанској независности. Оно што је још опасније јесте да исти аргумент може искористити и Русија, чије су дипломате већ раније изјавиле да „Руси не могу бити већи Срби од Срба“.

Оптимисти међу аналитичарима ипак верују да се на формирање нове владе неће чекати дуже од краја фебруара. Неуспех договора и расписивање нових избора није реална опција јер су странке болно свесне чињенице да би излазак на биралишта у сенци косовског проблема, за многе од њих више лично на излазак на губилиште. Уколико Тадић и Коштуница не помире лидерске сујете то значи да су им лични интереси изнад свега, па чак и државке којој су се заклели. Да ли ће их страх од бирачке одмазде натерати на договор, или ће кајмак купити радикали? Наставиће се...

ТЕКУЋА ТРАКА**Тврди Путин**

Руски председник Владимир Путин, учествујући на Минхенској конференцији о безбедној политици, изјавио је да Русија неће подржати ниједну одлуку о Косову којом не буде задовољна и српска страна. Путин је, такође, критиковао САД и западне нације због покушаја, како је навео, наметања своје воље и стварања монополарног света. Немачка канцеларка Ангела Меркел је на конференцији подржала одлуку УН о краћем одлагању преговора о решавању статуса Косова: „Сматрам да ће за Србе бити важно да то буде процес у којем могу да сачувају своје достојанство“, рекла је Меркелова.

Протести у Приштини

Протест радикалног албанског Покрета Самоопредељења, најављен као „мирна колона која ће проћи улицама Приштине“, претворио се у неред и насиље. Повређено је више десетина демонстраната, од којих су двојица касније подлегла повредама, а они најопаснији су ухапшени. Међу приведенима се налази и лидер „Самоопредељења“ Албин Курти, који је изјавио да су „обећања која су им дали политичари биле илузије“. Иако је протест, пре свега, био уперен против косовског преговарачког тима и Ахтисаријевог предлога, демонстранти су позивали на рушење српских кућа и црква и затирања свега што је српско на Косову.

Почасни Подгоричанин

Председник Хрватске Стјепан Месић могао би да буде први носилац повеље „Почасни грађанин Подгорице“. Признање би, према предлогу градоначелника Подгорице Миомира Мугоше, било додељено за заслуге у развоју демократског друштва, афирмације добрих међудржавних односа и угледа главног града Црне Горе у Хрватској. Месић је, према Мугошиним речима, препознат у региону као најактивнији промотер мира и најзаслужнији за покретање дијалога између Хрватске и Црне Горе. Опозиција је, међутим, мишљења да је ова иницијатива у функцији даљих подела и тензија у Црној Гори.

Светски туризам обара рекорде

Светски туризам је забележио рекорд свих времена, јер су у једној години путовала чак 842 милиона туриста. То је у односу на 2005. годину пораст од 4,5 одсто. О каквом повећању промета се ради најбоље се види по томе што је број путника у последње три године порастао за чак 150 милиона. И даље је Европа као континент место куда туристи најрадије одлазе и још неколико година извесно је да ће више од половине светског туристичког новца бити остављено на Старом континенту.

Палестинци се помирили

Преговори у Меки, о оснивању палестинске владе националног јединства, које су неколико дана водили председник Махмуд Абас (Фатах) на једној, са премијером Исмаилом Ханијеом и Халедом Машалом (Хамас), на другој страни завршени су успешно. Мало је ко веровао да ће Палестинци, који су већ били на рубу грађанског рата, смогнути снаге да направе овај тешки политички компромис. Главне тачке споразума, у најкраћем су: премијер остаје Ханије, док ће водеће ресоре унутрашњих послова, финансија и спољних послова преузети такозвани независни политичари. Према првим извештајима, Хамасу ће припасти девет, а Фатаху шест министарских кабинета.

Припреме за напад на Иран

Припреме САД за ваздушни напад на Иран у поодмаклој су фази упркос демантима које Бушова администрација стално понавља у јавности, наводе добро информисани извори у Вашингтону. Садашње нагомилавање војних снага у Заливу омогућиће Сједињеним Државама да припреме напад до пролећа.

ОКО ПЛАНЕТЕ

Кинески председник на Црном континенту

Кинеска понуда Африци

Кинески председник Ху Ђинтао је, крајем јануара и почетком фебруара ове године, дванаест дана боравио у званичној посети Африци. То је његова трећа посета Црном континенту откако је, 2003. године, дошао на власт у Кини. Финансијски ефекти из перспективе афричких земаља су спектакуларни: пет милијарди америчких долара кредита и поклона – то је значајна сума за најсиромашнији регион света.

Током турнеје по Африци, Ху Ђинтао је учиinio више стратешких продора на теренима који су раније били упоришта америчког, француског, британског, немачког и португалског колонијалног интереса. У Камеруну, бившој зони француског интереса, Ху Ђинтао је уговорио послове у сектору телекомуникација и нафташке индустрије. У Либерiji, Ху је био први неафрички лидер који је посетио Хелен Сирлиг Џонсон, председницу Либерije и договорио улагања у инфраструктуру луке Бјукана и нафташке индустрије. У Замбији је отворио кредитну линију од 800 милиона америчких долара, док је у рударском градићу Чамбиши основана прва од будуће четири кинеске бесцаринске зоне. У Намибији Ху Ђинтао је преговарао о туризму, експлоатацији уранијума и дијаманата, у Јужноафричкој Републици о великом трговинском дебалансу и шанси за извоз јужног воћа у Кину, у Мозамбику о новим путевима, али и о могућој сарадњи Пекинга са другим афричким државама португалског говорног подручја које се иначе налазе у нафтом богатом Гвинејском заливу.

Лакоћа којом су Ху Ђинтао, пратећа многољудна државна делегација из Пекинга и елита кинеских банкара склапали дугорочне послове у осам афричких држава изазвала је бурне реак-

ције на глобалној сцени. Званични Вашингтон изражава „разочараност“ што кинески лидер није извршио политички притисак на Судан око кризе у Дарфуру. У највећој афричкој држави Ху Ђинтао није трошио време на политичка обећавања суданског руководства, већ је уместо тога понудио изградњу нове председничке палате у Картуму, наставак финансирања хидроелектране Мерове (вредност око 1,8 милијарди долара) – највећег пројекта водопривреде у том делу света, модернизацију рафинерије нафте северно од Картума и 1600 километара дугог нафтовода до луке Порт Судан.

Економско приближавање Пекинга и Картума нагнало је администрацију САД да најави хитну примену економске блокаде свих трансакција америчких комерцијалних банака са нафташким сектором Судана, што је „потез који ће најпре погодити кинеске фирме које још послују преко рачуна у САД ... открива дневник „Судан трибуун“. У бици за дугорочно обезбеђивање афричких концесија за нафту САД и Кина улазе у све оштрију борбу. САД планирају да до 2020. године петину својих потреба за нафтом подмирују увозом са Црног континента. Судан је у овом тренутку четврти кинески снабдевач црним златом (тамо извози 75 одсто своје нафте).

Пословно-банкарски десант азијског тигра на Црни континент није узнемирио само америчку администрацију. Најава Ху Ђинтаоа да ће Кина опростити све што јој дугује група од 33 афричка повериоца, уз најаву да спрема још око три милијарде долара „лакхих кредита без политичких предуслова“, нагнала је Филипа Мејштата, председника пословично дискретне и изузетно утицајне Европске инвестиционе банке из Луксембурга, да затражи хитан састанак са кинеским банкарима око будућих послова на Црном континенту. „Послове у Африци губимо од кинеских банкара који не послују без постављања одређених широко прихваћених услова“, вајкао се Мејштат, не наводећи које је то послове банка – у власништву ЕУ изгубила у Африци због „другачијег стила пословања“ кинеских банкара.

БалканФест

БалканФест ће се по први пут у Мађарској, у главном граду одржати, **23 фебруара (петак) 2007.** године у клубу „New Orleans Music Club” (1066 Budapest, Lovag u. 5.)

Програм:

- у 20.30 часова премијера македонског филма „Шампиони о Шутка” (рекордери из највећег циганског града на Балкану)
- у 22.30 часова – „Кобра”, трубачки оркестар из Србије – победници Драгачевског сабора трубаџа у Гучи
- од 01.00 – 05.00 часова ЈУ-журка: „Dj Maccity”

По повољним ценама чекају вас свежи бурек, црногорско вино, узо и коктели. Улазница: 1500 фт.

Помажите са 1% дохотка наше институције, задужбине и културно-уметничка друштва

Називи и адресе:

Szentendrei Szerb Klub, Kulturális Egyesület

2000 Szentendre, Paprikabíró u. 12. • Порески број: 195889286-11388531

Szerb Demokratikus Szövetség

1065 Budapest, Nagymező u. 49. • Порески број: 191765166-2-42

Szerb Iskoláért Alapítvány

1074 Budapest, Rózsák tere 6-7. • Порески број: 18154135-1-42

Battonyai Szerb Általános Iskoláért és Óvodáért Alapítvány

5830 Battonya, Hunyadi u. 54. • Порески број: 188371677-1-04

„Bánát” Szerb Kulturális Közhasznú Egyesület

6772 Deszk, Felszabadulás u. 41. • Порески број: 1908472999-1-06

„Tabán” Szerb Folklorcentrum Egyesület

1074 Budapest, Rózsák tere 6-7. • Порески број: 18062025-1-42

„Veseli Santovcani” Nemzetiségi Hagyományörző Egyesület

6525 Hercegszántó, Gábor Áron u. 40. • Порески број: 18352773-1-03

„Opanke” Szerb Hagyományörző Kulturális Egyesület

2013 Pomáz, Wörösmarty u. 14/a. • Порески број: 18668102-1-13

Pomázi Szerb Kisebbségért Alapítvány

2013 Pomáz, Szerb u. 8. • Порески број: 18669316-1-13

Фестивал аматерских дечјих драмских радионица

И ове године наставља се иницијатива покренута пре две године, са циљем да деца упознају и заволе српску драмску делатност и да и на тај начин чувају и негују свој матерњи језик. Организатор фестивала је Културни и документациони центар Срба у Мађарској, а фестивал ће се одржати у **Сеоском дому у Десци, 21. априла 2007. године са почетком у 10.30 часова.**

Заинтересоване дече драмске групе могу да се пријаве писмено на број 06 1 331 5345 (телефон и факс Самоуправе Срба у Мађарској, Будимпешта), фестивал није такмичарског карактера, а ми очекујемо све заинтересоване – децу и одрасле да присуствују овој манифестацији.

Помажите своју Цркву и најстарију српску задужбину

Српска православна Епархија будимска захваљује Вам на добровољном прилогу који сте у виду 1% од Вашег пореза на лични доходак упутили нашој Цркви.

Поред духовно-богослужбеног рада, наша Епархија има и огромну одговорност када се ради о обнови и одржавању храмова који чувају велико црквено-уметничко благо и као талије сведоче о нашем историјском трајању на овим просторима.

Све то тражи далеко веће материјалне жртве него што је Епархија будимска у могућности сама да донесе.

Молимо, зато и ове године упутите 1% Вашег пореза на лични доходак на име Српске православна Епархије будимске.

Сваки, па и најмањи прилог Црква ће примити са захвалношћу.

Thököly Száva Alapítvány – adószám: 18661208-1-13

Budai Szerb Ortodox Egyházmegye – technika szám: 0420

Балканска музика – плесачница

20. фебруара, са почетком у 20 сати

Музичка кућа „Фон”. Свира оркестар „Право” (Budapest, XII Sztregova u. 3.)

Концерти Оркестра „Шендерге”

21. фебруар, у 20 сати – Будимпешта, „Кафана” (Budapest, V. Sörház u. 4.)

23. фебруар, у 18 сати – Сентандреја, Кафана „Aranyárkány” (Szentendre, Alkotmány u. 1.)

24. фебруар, у 20 сати – Помаз, Дом културе (Pomáz, Huszár u. 3.)

Хуманитарни бал у Десци

Одржаће се у организацији Јужномађарске префектуре РСО-а и дешчанске Српске самоуправе **24. фебруара 2007. с почетком у 19 сати** у Спортској хали. Цена улазнице са вечером је 6.000 фт. по особи.

Мени: специјалитети мађарске и српске кухиње. У поноћ томбола. Приход од бала намењен је обнови дешчанске Српске православне цркве.

Програм: У суботу од 10 сати уз пратњу туристичког водича могу се погледати знаменитости села Деске, католичка црква, дворац Герлиц, српска православна црква и Сеоски дом. Поподне од 17 сати вечерње у српској православној цркви. Главни покровитељи приредбе: Др Иштван Уђељи, државни секретар и Боривој Рус, директор Културног и документационог центра Срба у Мађарској.

Пријаве се могу слати до 10. фебруара. Золтан Нађ: 30-740-1849, Јожеф Шмиц: 62-571-584, 20-421-8436, Кристифор Брцан: 30-851-7868.

Бал у Калазу

Одржаће се **24. фебруара, са почетком у 20 сати** у калашкој Сеоској кући свира гостујући оркастар из Ловре „Дунавски бисери”
Цена улазнице: 1.000 фт.

Недељни лист Срба у Мађарској. Адреса: Српске народне новине, 1065 Budapest, Nagymező u. 49. Телефон: 475-0654. Главни уредник: Милан Степанов, секретарредакције: Милица Вукајловић. Оснивач и издавач: Српски демократски савез. За издавача: Андрија Рошков. Финансира се на основу мањинског законика из државног буџета посредством Државне задужбине за мањине. Суфинансијер: Министарство културе и медија Републике Србије. Лист дистрибуира Мађарска пошта, а претплаћује се код издавача. Име и адресу послати на адресу Szerb Demokratikus Szövetség, 1065 Budapest, Nagymező u. 49 а уплатити поштанском уплатницом или на жиро-рачун број платног промета 11705008-20417439. Претплата на лист је 4000 фт. за целу годину. За иностранство годишње 40 EUR, (10.000 Фт) – Штампа: КОМП-прес Кфт. Одговорни пословођа: Ференц Ибош. – Технички руководиоца: Карољ Сабо. ↪ Српске народне новине на Интернету: Home page: www.snn.hu E-mail: stepanov.milan@gmail.com

HU ISSN 1215-072 x

Миљивоје Беић

Људи из моје биљежнице: Игуман Симеон, најстарији херцеговачки монах

Кад су прије неколико година стигли школовани вјероучитељи и кад је дјеца у билећким школама саопштено да им игуман Симеон више неће предавати вјеронауку, на школским таблама у херцеговачком мјесту Добрићево оставили су натписи “Молимо директора да отац Симеон предаје вјеронауку. Ми другог нећемо!”. Писма исто садржаја остављена су и пред црквама и општинском зградом.

Звона манастира Добрићево, на обали Билећког језера, оглашавају се сваког јутра и вечери. У овој српској светињи из 13. вијека тихује и самује игуман Симеон, најстарији духовник у Херцеговини, а можда и шире. Свакодневно држи службу Божију, па било народа, не било, јер, како каже, Бог све чује и види и прима сваку искрену молитву.

– Неке године преминула је моја сестра од тетка Ђуна, која се такође била посветила Богу, и овдје је сахрањена. Ту долазе и људи из Билеће и Требиња, чак из суседне Црне Горе, на исповијед, на причешће, на молитву, а неки изразе жељу да се баш у Добрићеву и крсте или вјенчају. Обновили смо и сабор о Тројичиндану сваке године - казује нам старјешина овог манастира, чији је животни пут био трновит и христолик.

Замонашио га је митрополит црногорски Јоаникије у Цетињском манастиру почетком 1942. године, пошто су усташе у Стоцу побиле сву његову фамилију. Сутрадан је рукоположен за ђакона, а након што је одржао и прво богослужење, за неколико дана постаје јеромонах и враћа се у Херцеговину, гдје је бјесно братоубилачки рат.

– И дан-данас се сјећам ријечи професора Богословије Доментијана Павловића на поласку: “Узео си плуг Христов у руке, да ореш виноград Господњи. Немој мијењати цркве, гдје те поставе – ту опстоје, не тражи бољу парохiju или манастир, свугдје си слуга божији, јер дрво које се пресађује – нема плода и користи не даје. А кад ти у брдима херцеговачким, у некој колиби, бака понуди чај или можда кафу – немој да одбијеш, или ако из антерије извади кремен (коцку) шећера, па је оним крњатком (зубом) преполови и пружи – прими то као највећи дар. Ако то не можеш – боље да не идеш”.

Игуман Симеон памти тај савјет и држи га се већ шест и по деценија, јер је пуних 50 година служио Богу и народу у родном Стоцу, покривајући и подручје Дабра, Љубиња, Плана, све до Билеће. Поткрај Другог свјетског рата хапсе га Нјемци и отпремају у логоре у Њемачкој, најприје у Варглагер, а потом Сталаг. И сада чува њемачку објаву, којом се након рата вратио у земљу,

и логорашки број 121-317. Напомињући да је савременик владике Николаја Велимировића, игуман Симеон је истакао да се са њиме срео у Аустрији и са патријархом Гаврилом Дожићем, на крају рата.

– И ја сам хтио да идем у Енглеску или Америку са осталима, али ме владика Николај посаветовао да сам млад, да се нијесам много замјерио новој власти, да Црква у земљи крвари, да нема свештенства ни монаштва и да се морам вратити и дати свој удио обнови цркве Божије – наставља своју животну причу овај богоугодник, који је послушао владика Николаја, понио сакривено писмо за његовог брата Јована Велимировића и вратио се у опустошену Херцеговину, у родни Столац, а шта је проживио и како му је било, нарочито првих година, то, вели, само Бог зна.

– Колико сам само, тајом и крадом, обавио крштења, вјенчања, исповиједи и молитава. Замрачи прозоре – па крсти! Чак су честити Срби и у коверти кришом слали имена својих мртвих, да их поменем у Господу или читам молитву за крсну славу. И налазио сам начина да уђем у велики број српских домова. Један је једном питао: „Може ли, оче, без тамјана да обавиш обред, чуће се кућа (замиришаће, прим. ур.), пријавиће неко?” Може и без тамјана, само да уђем. (...)

И у осамдесет трећој години овоземаљског живота игуман Симеон је прилично доброг здравља, висок и стамен као бор на литици, и да се опет роди, каже, посветио би се Богу и служби Господњој, јер га је то привлачило још од дјетињства и више од игре.

– Осјећам се испуњен и сретан човек, а то блаженство осјећам од почетка, посебно кад долазе вољни и невољни, или грешни да се исповиједи, а грешни смо сви – чим носимо тијело, јер ја тада праштам, Бог прашта – каже нам старјешина манастира Добрићево, додајући да многе ствари никада неће испричати ни рећи, јер је златна она – која се не каже.

Док на Билећком језеру трне посљедњи вечерњи зрак, и док рибарски чамци клизе у ноћни лов, са звоника манастира Добрићево оглашавају се звона...

Позив на отимачину

Митрополија црногорско-приморска оценила је да председник црногорског парламента Ранко Кривокапић отворено позива на отимачину и пљачку њене имовине, због чега би требало да реагује јавни тужилац Црне Горе.

Кривокапић је у интервјуу загре-

Фото: Иван Јакшић

Грци и кремирање

У Грчкој је, упркос протестима Православне цркве, дозвољена кремација мртвих. Како је новинарима изјавио атински градоначелник Никитас Какламанис, први крематоријум ће бити саграђен на централном гробљу у Атини. „Закон дозвољава кремацију. Свако има уставно право да изабере управо такву врсту погребња”, изјавио је Какламанис. Упркос томе што су грчки законодавци дозволили кремацију, до сада у Грчкој нема ниједног крематоријума. Пружањем ових услуга бави се једна бугарска фирма која кремацију врши на територији Бугарске и

такве услуге наплаћује по неколико хиљада евра. Представник Св. синода Грчке православне цркве митрополит Антим, изјавио је да је Црква, као и раније, против кремације. “Они који крше правила Православне цркве и бирају кремацију која је противна Православљу, не могу да захтевају опело”, рекао је владика. Закон којим је дозвољено спаљивање тела грчки парламент је усвојио прошле године упркос противљењу Грчке православне цркве. Као уступак Цркви, законом је дозвољена кремација само оних који су се за то за живота категорично изјаснили.

Ахтисаријево насиље

Свети архијерејски синод Српске православне цркве (СПЦ) апеловао је на међународну заједницу да спречи специјалног изасланика УН Мартија Ахтисарија у намери да изврши правно насиље

над Србијом и силом јој отме Космет. У саопштењу Синода СПЦ наводи се да Ахтисари нема овлашћење да било коме поклања Космет.

„Свети архијерејски синод апелује на одговорне људе који воде међународну заједницу да спрече Ахтисарија у његовом опасном нау-му да се, у нечије име, Србији, једној од старих европских држава, силом одузме најдрагоценији део њене територије”, наводи се у саопштењу.

Синод наводи да СПЦ „нема ништа против тога да Ахтисари, коме год жели, поклони оно што је његово, али и скреће пажњу на то да га нико никада није овластио, нити га је могао овластити, да било коме поклања Космет”.